

Υπηρεσία Τύπου και
Πληροφόρησης

Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΤΥΠΟΥ αριθ. 97/17

Λουξεμβούργο, 14 Σεπτεμβρίου 2017

Απόφαση στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-168/16 και C-169/16
Sandra Nogueira κ.λπ. κατά Crewlink Ltd και Miguel José Moreno Osacar
κατά Ryanair

Στο πλαίσιο διαφορών που αφορούν τις ατομικές συμβάσεις εργασίας τους, τα μέλη του ιπτάμενου προσωπικού έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων του τόπου από τον οποίο εκπληρώνουν το ουσιώδες μέρος των υποχρεώσεών τους έναντι του εργοδότη τους

Το εθνικό δικαστήριο οφείλει να προσδιορίσει τον τόπο αυτό λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των σχετικών περιστάσεων, στο πλαίσιο των οποίων η «έδρα βάσης» του εργαζομένου συνιστά συναφώς σημαντική ένδειξη

Η Ryanair και η Crewlink είναι εταιρίες με έδρα την Ιρλανδία. Η Ryanair δραστηριοποιείται στον τομέα των διεθνών αερομεταφορών επιβατών. Η Crewlink ειδικεύεται στην πρόσληψη και την κατάρτιση ιπτάμενου προσωπικού για αεροπορικές εταιρίες. Μεταξύ των ετών 2009 και 2011, διάφοροι εργαζόμενοι πορτογαλικής, ισπανικής κα βελγικής ιθαγένειας προσλήφθηκαν από τη Ryanair ή από την Crewlink, και εν συνεχεία τέθηκαν στη διάθεση της Ryanair, ως προσωπικό θαλάμου επιβατών (ιπτάμενοι συνοδοί και φροντιστές).

Όλες οι συμβάσεις εργασίας είχαν συνταχθεί στην αγγλική γλώσσα, διέπονταν από το ιρλανδικό δίκαιο και περιείχαν ρήτρα παρεκτάσεως διεθνούς δικαιοδοσίας υπέρ των ιρλανδικών δικαστηρίων. Στις συμβάσεις αυτές αναφερόταν ότι οι υπηρεσίες των οικείων εργαζομένων, ως μελών του προσωπικού θαλάμου επιβατών, θεωρούνταν ότι παρέχονταν στην Ιρλανδία, δεδομένου ότι αυτοί ασκούσαν τα καθήκοντά τους επί αεροσκαφών νηολογημένων σε αυτό το κράτος μέλος. Οι ίδιες αυτές συμβάσεις όριζαν, ωστόσο, το αεροδρόμιο του Charleroi (Βέλγιο) ως «έδρα βάσης» («home base») των εργαζομένων. Οι εργαζόμενοι ξεκινούσαν και τελείωναν την ημέρα εργασίας τους στο αεροδρόμιο αυτό και υποχρεούνταν εκ της συμβάσεως να κατοικούν σε απόσταση μικρότερη της μιας ώρας από την «έδρα βάσης» τους.

Εκτιμώντας ότι η Crewlink και η Ryanair υποχρεούνταν στην τήρηση και εφαρμογή των διατάξεων της βελγικής νομοθεσίας και θεωρώντας ότι τα βελγικά δικαστήρια είχαν αρμοδιότητα να αποφανθούν επί των αιτημάτων τους, έξι εργαζόμενοι προσέφυγαν, το 2011, ενώπιον των βελγικών δικαστηρίων. Το δικαστήριο εργατικών διαφορών της Μόνς (Βέλγιο), προκειμένου να εξακριβώσει κατά πόσον έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί το ίδιο, αποφάσισε να ζητήσει από το Δικαστήριο διευκρινίσεις όσον αφορά την ερμηνεία που πρέπει να δοθεί, στο πλαίσιο του κανονισμού της Ένωσης για τη διεθνή δικαιοδοσία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, στην έννοια του «τόπου όπου ο εργαζόμενος συνήθως εκτελεί την εργασία του»¹ εντός του συγκεκριμένου πλαισίου του τομέα της αεροπλοΐας και, ειδικότερα, ως προς τη δυνατότητα εξομοιώσεως της έννοιας αυτής με εκείνη της «έδρας βάσης»², όπως ορίζεται σε έναν κανονισμό της Ένωσης στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας³.

¹ Άρθρο 19, σημείο 2, του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ 2001, L 12, σ. 1).

² Η έννοια αυτή ορίζεται ως ο τόπος από τον οποίο το ιπτάμενο προσωπικό συνήθως ξεκινά την ημέρα εργασίας του και στον οποίο συνήθως καταλήγει έχοντας οργανώσει σε αυτόν την καθημερινή εργασία του και πλησίον του οποίου οι εργαζόμενοι έχουν, κατά τη διάρκεια εκτέλεσης της συμβάσεως εργασίας τους, τη συνήθη κατοικία τους και βρίσκονται στη διάθεση του αεροπορικού μεταφορέα.

³ Κανονισμός (ΕΟΚ) 3922/91 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1991, για την εναρμόνιση τεχνικών κανόνων και διοικητικών διαδικασιών στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας (ΕΕ 1991, L 373, σ. 4), όπως τροποποιήθηκε με τον

Με τη σημερινή απόφασή του, το Δικαστήριο υπενθυμίζει καταρχάς ότι, όσον αφορά τις διαφορές που αφορούν ατομικές συμβάσεις εργασίας, οι ευρωπαϊκοί κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας αποβλέπουν στην προστασία του ασθενέστερου συμβαλλομένου. Οι κανόνες αυτοί παρέχουν στον εργαζόμενο τη δυνατότητα, μεταξύ άλλων, να ενάγει τον εργοδότη του ενώπιον του δικαστηρίου την έδρα του οποίου θεωρεί εγγύτερη προς το κέντρο των συμφερόντων του, αναγνωρίζοντάς του την ευχέρεια να προσφεύγει ενώπιον δικαστηρίου του κράτους της κατοικίας του εργοδότη, ή του κράτους στο οποίο ο εργαζόμενος ασκεί συνήθως την επαγγελματική του δραστηριότητα.

Το Δικαστήριο επιβεβαιώνει εν συνεχεία τη συλλογιστική του αιτούντος δικαστηρίου το οποίο είχε ορθώς κρίνει ότι δεν μπορούσε να αντιταχθεί στους εργαζομένους ρήτρα παρεκτάσεως της διεθνούς δικαιοδοσίας που είχε συμφωνηθεί πριν την γένεση των διαφορών και η οποία απαγόρευε στους εργαζομένους να προσφύγουν σε δικαστήρια των οποίων, ωστόσο, η διεθνής δικαιοδοσία παρέχεται από τους σχετικούς ευρωπαϊκούς κανόνες.

Όσον αφορά τον προσδιορισμό της έννοιας του «τόπου όπου ο εργαζόμενος συνήθως εκτελεί την εργασία του», το Δικαστήριο αναφέρεται στην πάγια νομολογία του κατά την οποία η έννοια αυτή πρέπει να ερμηνεύεται ως αφορώσα τον τόπο στον οποίο ή από τον οποίο ο εργαζόμενος εκπληρώνει στην πράξη το ουσιώδες μέρος των υποχρεώσεών του έναντι του εργοδότη του. Για τον συγκεκριμένο προσδιορισμό του τόπου αυτού, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να λάβει υπόψη μια δέσμη ενδείξεων.

Στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών, θα πρέπει μεταξύ άλλων να προσδιοριστεί σε ποιο κράτος μέλος βρίσκεται ο τόπος από τον οποίο ο εργαζόμενος ασκεί τις σχετικές με τη μεταφορά δραστηριότητές του, ο τόπος όπου επιστρέφει μετά την εργασία του, λαμβάνει οδηγίες για τις δραστηριότητές του αυτές και οργανώνει την εργασία του, καθώς και ο τόπος στον οποίο βρίσκονται τα εργαλεία για την εκτέλεση της εργασίας του. Εν προκειμένω, πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ο τόπος στον οποίο σταθμεύουν τα αεροσκάφη επί των οποίων συνήθως εκτελείται η εργασία.

Όσον αφορά, ειδικότερα, την ενδεχόμενη εξομοίωση της έννοιας του «τόπου στον οποίο ή από τον οποίο ο εργαζόμενος συνήθως εκτελεί την εργασία του» με εκείνη της «έδρας βάσης», το Δικαστήριο διευκρινίζει ότι, λόγω της εφαρμογής της μεθόδου η οποία στηρίζεται σε ενδείξεις και προκειμένου να αποφευχθεί η εφαρμογή μεθοδεύσεων καταστρατηγήσεως, η εν λόγω έννοια δεν μπορεί να εξομοιωθεί με οποιαδήποτε άλλη έννοια περιεχόμενη σε άλλη πράξη του δικαίου της Ένωσης, ούτε με εκείνη της «έδρας βάσης», όπως αυτή ορίζεται σε έναν κανονισμό της Ένωσης στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας.

Εντούτοις, η έννοια της «έδρας βάσης» συνιστά σημαντική ένδειξη για τον προσδιορισμό, υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες, του «τόπου όπου ο εργαζόμενος συνήθως εκτελεί την εργασία του».

Μόνο στην περίπτωση που, λαμβανομένων υπόψη των πραγματικών περιστάσεων εκάστης υποθέσεως, οι αγωγές έχουν στενότερο σύνδεσμο με άλλον τόπο εργασίας από εκείνον της «έδρας βάσης», ο τελευταίος δεν θα θεωρούνταν κατάλληλος για τον προσδιορισμό του «τόπου από τον οποίο οι εργαζόμενοι συνήθως εκτελούν την εργασία τους».

Τέλος, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η εκτίμηση ότι η έννοια του τόπου στον οποίο ή από τον οποίο ο εργαζόμενος συνήθως εκτελεί την εργασία του δεν μπορεί να εξομοιωθεί με καμία άλλη έννοια ισχύει επίσης ως προς την «εθνικότητα» των αεροσκαφών. Επομένως, το κράτος μέλος από το οποίο ένα μέλος του προσωπικού εκτελεί συνήθως την εργασία του δεν μπορεί να εξομοιωθεί ούτε με την επικράτεια του κράτους μέλους του οποίου τα αεροσκάφη της αεροπορικής αυτής εταιρίας έχουν την εθνικότητα.

ΥΠΟΜΝΗΣΗ: Η προδικαστική παραπομπή παρέχει στα δικαστήρια των κρατών μελών τη δυνατότητα, στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί, να υποβάλουν στο Δικαστήριο ερώτημα σχετικό

με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ή με το κύρος πράξεως οργάνου της Ένωσης. Το Δικαστήριο δεν αποφαινεται επί της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου. Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου. Η απόφαση αυτή δεσμεύει, κατά τον ίδιο τρόπο, τα άλλα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται παρόμοιου προβλήματος.

Ανεπίσημο έγγραφο προοριζόμενο για τα μέσα μαζικής ενημερώσεως, το οποίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο.

Το πλήρες κείμενο της αποφάσεως ([C-168/16](#) και [C-169/16](#)) είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα CURIA από την ημερομηνία δημοσίευσής της

Επικοινωνία: Estella Cigna-Αγγελίδα ☎ (+352) 4303 2582

Στιγμιότυπα από τη δημοσίευση της αποφάσεως διατίθενται από το «[Europe by Satellite](#)» ☎ (+32) 2 2964106